

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu**

Opole, dnia 30 kwietnia 2010 r.

**Szanowny Pan
Ryszard Wilczyński
Wojewoda Opolski**

P/09/074
LOP-410-17-01/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu² przeprowadziła w Opolskim Urzędzie Wojewódzkim w Opolu³, kontrolę realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. *o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*⁴.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 14 kwietnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wojewodzie niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia skontrolowaną działalność Urzędu w zakresie spraw objętych kontrolą, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² zwana dalej NIK

³ zwany dalej Urzędem

⁴ Dz. U. Nr 17, poz. 141 ze zm., zwana dalej ustawą *o mniejszościach*

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące ustalenia kontroli i wynikające z nich oceny częściowe:

1. NIK pozytywnie ocenia stan organizacyjny i warunki kadrowe Urzędu do realizacji zadań wynikających z ustawy o mniejszościach.

Zadania z zakresu spraw mniejszości narodowych i etnicznych wykonywane były w Urzędzie przez czterech pracowników Wydziału Polityki Społecznej (WPS) - Oddział Organizacji i Mniejszości Narodowych (Oddział). Zadania te były uwzględnione w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu oraz w zakresach czynności ww. pracowników.

Dokumentowanie spraw w Urzędzie odzwierciedlało zakres zadań podejmowanych na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz terminowość przekazywania informacji, sprawozdań i raportów z realizacji wspomnianych zadań Wojewodzie i Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA).

Dodać jednakże trzeba, że w okresie objętym kontrolą Wojewoda Opolski nie skorzystał z uprawnienia określonego w art. 22 ust. 3 ww. ustawy i nie ustanowił pełnomocnika ds. mniejszości narodowych i etnicznych. Z ustaleń kontroli wynika, że potrzebę utworzenia tego stanowiska w Urzędzie zgłaszali przedstawiciele Zarządu Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim. Stwierdzono, że do czasu zakończenia kontroli w Urzędzie nie oceniano funkcjonowania systemu koordynowania działań na rzecz mniejszości.

NIK zwraca uwagę, że Urząd nie posiadał rzetelnych danych dotyczących ogólnej liczby osób zadeklarowanych na terenie województwa opolskiego jako mniejszość niemiecka. Według danych znajdujących się w Urzędzie, które wykorzystywano przy opracowywaniu informacji i w sprawozdaniach, na terenie województwa opolskiego zadeklarowanych było 106,9 tys. takich osób, tj. 10% ogółu ludności województwa. Podczas gdy wg danych Urzędu Statystycznego, uzyskanych przez NIK w toku prowadzonej kontroli, a pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2002 r., liczba ta wynosiła 104,4 tys. osób, tj. 9,8% ogółu mieszkańców województwa. Według wyjaśnień Kierownika Oddziału, stwierdzona różnica 2,5 tys. osób powstała w związku z przyjęciem przez Urząd danych liczbowych mniejszości niemieckiej wskazanych w dokumencie z 2005 r. opracowanym na posiedzenie Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP a obecnie trudno jest odnieść się do źródła tych danych. Pomimo że powstała różnica nie miała wpływu na realizację celów określonych w art. 9 ust. 2, art. 10 ust. 4 i art. 12 ust. 7 pkt 1 ustawy o mniejszościach, to jednak w ocenie NIK rzetelnym źródłem danych są dane Urzędu Statystycznego.

2. NIK pozytywnie ocenia podjęte przez Wojewodę działania na rzecz respektowania praw mniejszości oraz rozwiązywania jej problemów, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Działania w powyższym zakresie dotyczyły m.in. opiniowania dokumentacji wnioskowej rad gmin w związku z ubieganiem się gmin o wpis do rejestru gmin, na których obszarze są używane nazwy w języku mniejszości. W efekcie tych działań do czasu zakończenia kontroli do wspomnianego rejestru wpisanych zostało 18 gmin województwa opolskiego spośród 27 spełniających warunki określone w art. 12 ustawy o *mniejszościach*, z czego w latach objętych kontrolą 17, natomiast kolejne 4 wnioski (tj. Gmin Łubniany, Prószkowa, Lasowic Wielkich, Gogolina) przekazane zostały do MSWiA do dalszego procedowania.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nierzetelnego weryfikowania przez służby Wojewody dokumentacji wnioskowej przedłożonej przez 5 gmin (Strzeleczyki, Jemielnica, Ujazd, Głogówek, Komprachcice), bowiem w toku dalszej procedury MSWiA wykazywało uchybienia formalne, dotyczące m.in.: nieaktualnych danych o ogólnej liczbie mieszkańców gminy, podania we wniosku gminy nazwy miejscowości niezgodnej z urzędowym jej brzmieniem oraz podawania we wnioskach niepełnej daty i tytułu uchwały rady gminy, co skutkowało wydłużeniem procedur.

W latach 2006-2009, na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy o *mniejszościach*, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, z terenu województwa opolskiego wpisał do Urzędowego Rejestru Gmin 22 gminy, co umożliwiło tym gminom, zgodnie z art. 9 ust. 3 ww. ustawy używanie przed organami gminy języka niemieckiego jako pomocniczego.

Kontrola wykazała, że Urząd w 2008 r. posiadał dane z ww. gmin z których wynikało, że pracownicy tych gmin posiadają przygotowanie do obsługi członków mniejszości w języku niemieckim, co potwierdzone zostało w sprawozdaniu Wojewody Opolskiego w sprawie mniejszości narodowych i etnicznych sporządzonym na posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych w MSWiA.

Ponadto gminy informowały Wojewodę o braku konieczności zatrudniania pracowników do obsługi członków mniejszości niemieckiej w języku pomocniczym, z uwagi na znajomość tego języka przez pracowników Gminy. Cztery Gminy wskazały przyznawanie dodatku dla 5 pracowników załatwiających sprawy w języku pomocniczym.

NIK pozytywnie ocenia czynne włączanie się Urzędu w rozwiązywanie lokalnych problemów mniejszości poprzez organizację spotkań z przedstawicielami mniejszości niemieckiej i romskiej. Stwierdzono m.in., że Wojewoda w ramach współpracy z organizacją

mniejszości niemieckiej (TSKN) i rozpoznawania problemów tej mniejszości odbywał spotkania z Konsulem Generalnym RFN, Pełnomocnikiem Rządu Federalnego Niemiec ds. wysiedleńców i mniejszości narodowych i Ambasadorem RFN.

W ramach współdziałania z organizacjami mniejszości romskiej opracowano raport o sytuacji mniejszości romskiej w województwie opolskim, w którym określono katalog potrzeb i oczekiwań tej mniejszości oraz wyznaczono priorytety tych potrzeb.

W ocenie NIK Urząd w ramach rządowego *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce (Program)* właściwie współpracował z organizacjami zrzeszającymi romską mniejszość etniczną oraz z przedstawicielami samorządów lokalnych.

W *Programie* uczestniczyły gminy, powiaty i stowarzyszenia romskie. Środki finansowe na realizację zadań *Programu* pochodziły z rezerwy celowej budżetu państwa. Spośród 295 dokumentacji wnioskowych złożonych do Wojewody przez gminy, powiaty i stowarzyszenia romskie, w ramach ww. *Programu* w latach 2007-2009 zrealizowanych zostało 270 wniosków na łączną kwotę dotacji 1 894,6 tys. zł w 7 dziedzinach *Programu*. Badaniem w trakcie kontroli objęto 27 wniosków *Programu* (10% ogólnej liczby wniosków zrealizowanych w badanym okresie) na łączną kwotę dotacji 273,8 tys. zł.

Kontrola wykazała, że spośród 27 wniosków, w 2 przypadkach przyznanej dotacji obejmującej realizację *Remontu gminnych lokali mieszkalnych zajmowanych przez Romów* środki przekazano po terminie określonym w harmonogramie, co wynikało z konieczności przeprowadzenia procedury przetargowej przez wnioskodawcę. W obu przypadkach wg harmonogramu środki należało przekazać w listopadzie 2008 i 2009 natomiast przekazano na podstawie faktur i sporządzonego rozliczenia wykonania zadania odpowiednio: 11 grudnia 2008 r. i 2 grudnia 2009 r. Przekazanie środków po terminie określonym w harmonogramie nie wpłynęło na osiągnięcie celu przyznanej dotacji.

Zadania objęte *Programem* wykonywane były zgodnie z zawartymi umowami i rozliczane w umownych terminach. W 11 przeprowadzonych przez pracowników WPS kontrolach podmiotów realizujących zadania objęte *Programem* wykazano, że środki finansowe wydatkowane były zgodnie z przeznaczeniem i warunkami określonymi w umowach.

Stwierdzono jeden przypadek odstępstwa od warunków realizacji zadania określonych w umowie. Dotyczyło to zadania z 2008 r. realizowanego przez Brzeskie Stowarzyszenie Romów i Miłośników Kultury Romskiej „Parni Ciercheń” – Biała Gwiazda (Stowarzyszenie) pn. *Obsługa prawna społeczności romskiej* (umowa nr 82 z dnia 5 maja 2008 r.). Zadanie określone w umowie na kwotę 5,5 tys. zł dotyczyło świadczenia usług prawnych przez radcę

prawnego, natomiast Stowarzyszenie, zawarło umowę zlecenie na wykonanie obsługi prawnej z osobą nie będącą radcą prawnym. Z tego tytułu w 2008 r. w okresie od września do grudnia wypłacano 504 zł miesięcznie, tj. 2 016 zł. Urząd przyjął bez uwag sprawozdanie merytoryczne i finansowe złożone przez Stowarzyszenie z realizacji ww. zadań w 2008 r.

W Urzędzie w latach 2007-2009 rozpatrzono 2 skargi, które wpłynęły od osób należących do mniejszości romskiej. W obu przypadkach skargi te skierowane zostały wg kompetencji do jednostek odpowiedzialnych za sprawy w nich poruszane. Nie posiadały one znamion skarg sugerujących dyskryminowanie mniejszości.

3. NIK pozytywnie ocenia współdziałanie na obszarze województwa organów administracji rządowej realizujących zadania na rzecz mniejszości.

Organami administracji rządowej podejmującymi, obok Wojewody, zadania na rzecz mniejszości narodowych, były: Opolski Kurator Oświaty i Komenda Wojewódzka Policji (KWP). Rezultaty tych zadań wykorzystane były m.in. przy weryfikowaniu wniosków opiniowanych w ramach *Programu* oraz przy opracowywaniu przez Wojewodę raportu o sytuacji mniejszości romskiej w województwie opolskim. Współpraca i koordynacja działań z KWP miała za zadanie zapobiegać przypadkom naruszeń praw mniejszości narodowych.

W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły informacje o naruszaniu na terenie województwa opolskiego praw mniejszości narodowych i etnicznych. W związku z tym Wojewoda nie przeznaczał środków na rzecz przeciwdziałania naruszaniu praw mniejszości oraz dyskryminacji osób należących do mniejszości.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Rozważenie powołania pełnomocnika ds. mniejszości narodowych i etnicznych,**
- 2. Zapewnienie nadzoru nad weryfikowaniem dokumentacji wnioskowej o wpisanie gminy do rejestru gmin.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wojewodę w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.